

Hrvatska narodna banka
Sektor platnog prometa
Direkcija za nadzor platnog prometa

STATISTIKA PLATNOG PROMETA

IZVJEŠTAJ O BEZGOTOVINSKIM PLATNIM TRANSAKCIJAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA 2018. GODINU

rujan 2019.

PREGLED OSNOVNIH POJMOVA

Izravno terećenje je platna usluga kojom se tereti platiteljev račun za plaćanje, pri čemu platnu transakciju inicira primatelj plaćanja na temelju suglasnosti platitelja dane svom pružatelju platnih usluga, primatelju plaćanja ili pružatelju platnih usluga primatelja plaćanja.

Kartična platna transakcija usluga je koja se temelji na prihvatnoj kartičnoj infrastrukturi i pravilima poslovanja kartične platne sheme za izvršavanje platne transakcije debitnom ili kreditnom karticom.

Kreditni transfer je platna usluga kojom se račun za plaćanje primatelja plaćanja odobrava za platnu transakciju ili za niz platnih transakcija terećenja platiteljeva računa za plaćanje od strane pružatelja platnih usluga kod kojeg se vodi platiteljev račun za plaćanje, na osnovi naloga za plaćanje koji zadaje platitelj.

Međunarodna platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga nalazi u Republici Hrvatskoj, a drugi u drugoj državi članici ili trećoj državi.

Nacionalna platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju platiteljev pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga koji se nalaze u Republici Hrvatskoj.

Terećenje bez naloga jest transakcija koju inicira i izvršava kreditna institucija, prijenosom s računa za plaćanje svojega korisnika platne usluge na temelju ugovora s tim korisnikom, a bez posebnog naloga za plaćanje (kamate, naknade za pojedine platne usluge kao što je primjerice naknada za vođenje računa).

Trajni nalog je instrukcija koju je platitelj dao pružatelju platnih usluga koji vodi platiteljev račun za plaćanje za izvršavanje kreditnih transfera u redovitim vremenskim razmacima ili na unaprijed utvrđene datume (npr. plaćanje anuiteta ili rate kredita i sl.).

Usluga plaćanja računa jest usluga kod koje kreditna institucija na temelju ugovora s primateljem plaćanja prikuplja novčana sredstva platitelja i prikupljeni iznos stavlja na raspolaganje primatelju plaćanja u vremenskim ciklusima određenima ugovorom (npr. račun za struju, vodu, plin i sl.), a u skladu s odredbama Zakona o platnom prometu kojima se određuju rokovi izvršenja plaćanja.

Uvod

Na području gotovo svih zemalja članica Europske unije posljednjih nekoliko godina zabilježen je značajan porast bezgotovinskih platnih transakcija. Prema podacima Hrvatske narodne banke u Republici Hrvatskoj (u nastavku teksta: RH) porast se posebno odnosio na broj nacionalnih kartičnih platnih transakcija, koji se u razdoblju od 2006. do 2018. udvostručio. Prosječan Hrvat danas u novčaniku ima najmanje dvije platne kartice, što RH svrstava u sam vrh Europske unije. Istodobno, 32% potrošača i 55% poslovnih subjekata u RH ima ugovorenu uslugu internetskog bankarstva, uslugu koja svojim korisnicima 24 sata na dan omogućuje zadavanje elektroničkih naloga po nižim naknadama u odnosu na naknade za zadavanje papirnih naloga. Porastu ukupnog broja nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija pridonose i usluge poput mobilnog bankarstva, čiji broj korisnika kontinuirano raste.¹ Da se od mobilnog bankarstva mnogo očekuje u budućnosti, potvrđuje i podatak da je broj transakcija u 2018. u RH koje su zadali potrošači korištenjem usluge mobilnog bankarstva veći od broja zadanih platnih transakcija korištenjem usluge internetskog bankarstva.²

Analizira li se struktura broja nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija na razini 2018., može se zaključiti kako najveći udio (38%) u ukupnom broju nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija imaju transakcije kreditnog transfera. Slijede ih transakcije platnim karticama s udjelom od 36% i transakcije terećenja bez naloga s udjelom od 20%. Transakcije izvršene korištenjem usluge plaćanja računa i usluge izravnog terećenja sudjeluju s udjelima oko 3%.

Istodobno, najveći udio u strukturi broja međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija imaju transakcije platnim karticama s 88% i transakcije izvršene korištenjem usluge kreditnog transfera s ukupnim udjelom od 12%.

S druge strane, u strukturi ukupne vrijednosti bezgotovinskih platnih transakcija izrazito dominantan udio imaju transakcije izvršene korištenjem usluge kreditnog transfera. Naime, one su u 2018. činile oko 95% ukupne vrijednosti svih izvršenih nacionalnih i međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija.

Visok udio kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti svih bezgotovinskih platnih transakcija rezultat je činjenice da se upravo kreditni transferi najčešće koriste u

¹ Na dan 31. prosinca 2018. godine 26% potrošača i 15% poslovnih subjekata u RH imalo je ugovorenu uslugu mobilnog bankarstva. U odnosu na broj korisnika mobilnog bankarstva na dan 31. prosinca 2017. broj korisnika mobilnog bankarstva potrošača u 2018. povećao se za 28%, a poslovnih subjekata za 38%.

² U RH u 2018. potrošači su zadali 33,1 milijun transakcija korištenjem usluge internetskog bankarstva u ukupnoj vrijednosti od 30,8 milijarda kuna te 43,8 milijuna transakcija korištenjem usluge mobilnog bankarstva u ukupnoj vrijednosti od 31,9 milijarda kuna.

transakcijama većih vrijednosti. Tako su kreditni transferi uobičajen način izvršenja plaćanja između trgovačkih društava, između trgovačkih društava i banaka, plaćanja između fizičkih osoba, isplate plaća i mirovina i slično. To je vidljivo i iz prosječne vrijednosti pojedinačne transakcije kreditnog transfera³, koja je znatno veća od npr. prosječne vrijednosti kartične transakcije⁴, koja se ponajprije koristi za kupoprodaju robe i usluga u maloprodaji.

U Tablici 1. prikazani su ukupan broj i vrijednost izvršenih bezgotovinskih platnih transakcija u RH u 2018. godini u svim valutama preračunato u kune. Podaci iz Izvještaja prikupljeni su na temelju Odluke o obvezi dostavljanja podataka o platnom prometu i elektroničkom novcu (u nastavku teksta: Odluka). Odlukom je propisana obveza izvještavanja Hrvatske narodne banke (u nastavku teksta: HNB) o podacima u vezi s platnim prometom i elektroničkim novcem te sadržaj, način i rokovi tog izvještavanja.

Pružatelji platnih usluga čiji su podaci korišteni pri izradi Izvještaja jesu:

1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad koje uključuje i odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim instrumentima;
2. institucije za elektronički novac koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim instrumentima i
3. institucije za platni promet koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim instrumentima.

Izvještaj je podijeljen na nacionalne (točka **A** Izvještaja) i međunarodne platne transakcije (točka **B** Izvještaja).

³ Prosječna vrijednost nacionalnoga kreditnog transfera iznosila je 6.329 kuna (ne uključuju se transakcije trajnih naloga).

⁴ Prosječna vrijednost nacionalne transakcije platnom karticom izdanom u RH iznosila je 192 kune.

Tablica 1. Izvještaj o bezgotovinskim platnim transakcijama u Republici Hrvatskoj u 2018.

Izvršene platne transakcije (1)	Broj transakcija	%	Vrijednost transakcija u kunama	%
A) NACIONALNE PLATNE TRANSAKCIJE				
1. Poslani kreditni transferi (2)	325.843.510	38.07	1.977.561.046.315	95.72
1.1. Kreditni transferi	303.058.642	93.01	1.918.046.876.783	96.99
1.2. Trajni nalozi	22.784.868	6.99	59.514.169.532	3.01
2. Usluga plaćanja računa	23.137.485	2.70	5.415.783.828	0.26
3. Izravna terećenja	27.486.333	3.21	20.329.358.957	0.98
4. Terećenja bez naloga (3)	170.281.408	19.89	3.267.605.365	0.16
5. Transakcije platnim karticama izdanim u RH (4)	309.317.844	36.13	59.470.497.584	2.88
5.1. Debitne platne kartice	221.419.359	71.58	37.221.697.426	62.59
5.2. Kreditne platne kartice	87.898.485	28.42	22.248.800.158	37.41
UKUPNO NACIONALNE PLATNE TRANSAKCIJE (1. – 5.)	856.066.580	100.00	2.066.044.292.049	100.00
B) MEĐUNARODNE PLATNE TRANSAKCIJE				
6. Poslani kreditni transferi (5)	3.833.309	4.52	247.167.149.939	47.21
7. Primljeni kreditni transferi (6)	6.484.021	7.65	247.250.441.295	47.23
8. Transakcije platnim karticama izdanim u RH (7)	29.397.235	34.67	9.786.638.817	1.87
9. Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH (8)	45.083.847	53.16	19.307.443.080	3.69
UKUPNO MEĐUNARODNE PLATNE TRANSAKCIJE (6. – 9.)	84.798.412	100.00	523.511.673.131	100.00
UKUPNO (A + B)	940.864.992		2.589.555.965.180	

Izvor: HNB

(1) Izvršene platne transakcije obuhvaćaju izvršene bezgotovinske platne transakcije u svim valutama, preračunate u kune po srednjem tečaju HNB-a na posljednji dan svakog mjeseca.

(2) Poslani kreditni transferi obuhvaćaju sve nacionalne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija.

(3) Terećenja bez naloga obuhvaćaju transakcije terećenja bez naloga po računima potrošača i poslovnih subjekata (kamate i naknade za pojedine platne usluge, npr. naknada za vođenje računa). Transakcije terećenja bez naloga ne uključuju transakcije prijenosa iznosa rate/anuiteta kredita s računa za plaćanje korisnika platnih usluga na račun kreditne institucije ako je ugovorom o kreditu ugovoren takav prijenos.

(4) Transakcije platnim karticama izdanim u RH obuhvaćaju nacionalne kartične platne transakcije kupnje robe i usluga te ugovornih terećenja (uključuju se transakcije kupnje robe i usluga preko obročne otplate i potrošačkih kredita). Transakcije podizanja i polaganja gotovog novca platnom karticom, kao i transakcije naknada, kamata, članarina i sl. koje je naplatio izdavatelj preko platne kartice, nisu uključene.

(5) Poslani kreditni transferi obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija.

(6) Primljeni kreditni transferi obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere u korist računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija.

(7) Transakcije platnim karticama izdanim u RH obuhvaćaju međunarodne kartične platne transakcije izvršene platnim karticama izdanim u RH, tj. transakcije kupnje robe i usluga te transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom.

(8) Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH obuhvaćaju transakcije prihvata platnih instrumenata izvršenih platnim instrumentima izdanim izvan RH za kupnju robe i usluga preko prihvatnih uređaja. Transakcije kupnje e-novcem uključene su u Izvještaj.

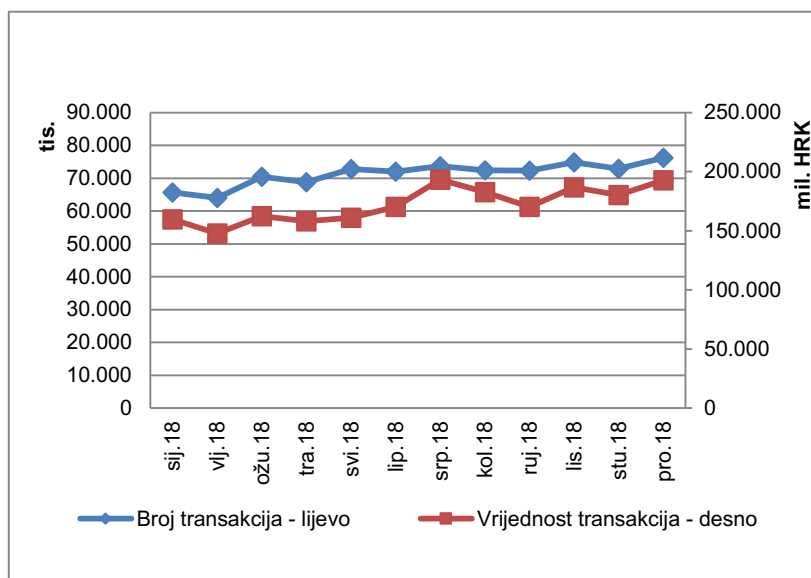
A) NACIONALNE BEZGOTOVINSKE PLATNE TRANSAKCIJE

Nacionalne bezgotovinske platne transakcije jesu transakcije u čijem izvršavanju sudjeluju platitelj, pružatelj platnih usluga i pružatelj platnih usluga primatelja plaćanja ili samo jedan pružatelj platnih usluga, a koji se nalaze u Republici Hrvatskoj. Podaci o nacionalnim bezgotovinskim platnim transakcijama u Izvještaju grupirani su u pet kategorija:

- Poslani kreditni transferi,
- Usluga plaćanja računa,
- Izravna terećenja,
- Terećenja bez naloga i
- Transakcije platnim karticama izdanima u RH.

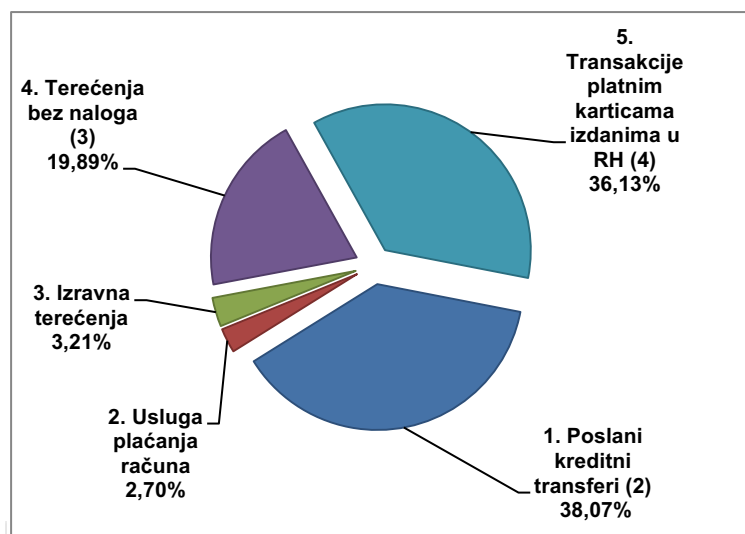
Prema dostavljenim podacima izvještajnih obveznika tijekom 2018. ukupno je izvršeno 856,1 milijun nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 2.066.044,5 milijuna kuna. U usporedbi s ukupnim brojem i vrijednosti nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija u 2017., ukupan broj transakcija povećao se za 7,2%, a ukupna vrijednost za 7,44%. Na razini mjeseca prosječno je izvršeno 71,33 milijuna nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija s prosječnom vrijednosti od 172.170,4 milijuna kuna mjesečno (Slika 1.). Prosječna vrijednost nacionalne bezgotovinske platne transakcije u 2018. iznosila je 2.413 kuna.

Slika 1. Broj i vrijednost nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija

Izvor: HNB

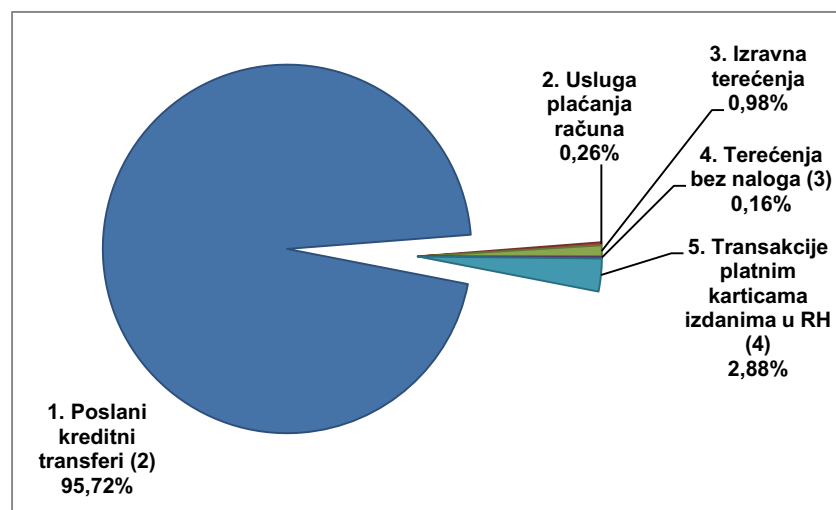
Slika 2. Struktura nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija prema broju izvršenih platnih transakcija

Izvor: HNB

Iz strukture nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija prema broju izvršenih platnih transakcija u 2018. utvrđeno je kako se najveći udio (njih 38,07%) odnosio na transakcije poslanih kreditnih transfera. Slijedile su ih transakcije platnim karticama izdanima u RH s udjelom od 36,13% i transakcije terećenja bez naloga s udjelom od 19,89%. Transakcije izvršene korištenjem usluge plaćanja računa i usluge izravnog terećenja sudjelovale su s udjelom od 2,70% odnosno 3,21%. (Slika 2.).

Slika 3. Struktura nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih platnih transakcija

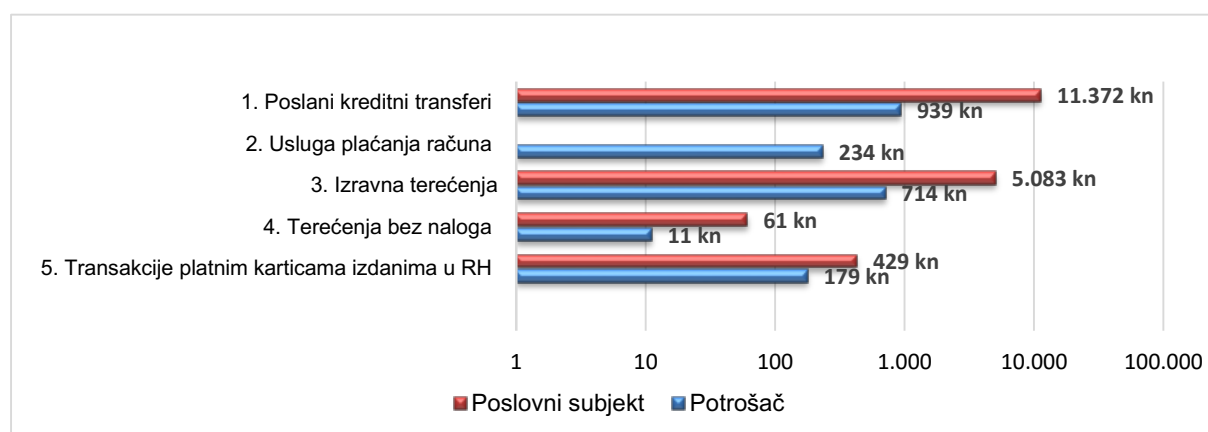

Izvor: HNB

U strukturi nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih platnih transakcija u 2018. poslani kreditni transferi imaju izrazito dominantan udio. Njihov udio čini više od 95% ukupne vrijednosti svih izvršenih nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija (Slika 3.).

Visok udio kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija rezultat je činjenice da se upravo kreditni transferi najčešće koriste u transakcijama veće vrijednosti. Tako su kreditni transferi uobičajen način izvršenja plaćanja između trgovačkih društava, između trgovačkih društava i banaka, plaćanja između fizičkih osoba, isplate plaća i mirovina i slično. To je vidljivo i iz prosječne vrijednosti nacionalne transakcije kreditnog transfera koja je znatno veća od npr. prosječne vrijednosti kartične transakcije koja se ponajprije koristi za kupoprodaju robe i usluga u maloprodaji. Iznos prosječne vrijednosti za svaku od kategorija nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija odvojeno za potrošača i poslovnog subjekta prikazan je na Slici 4.

Slika 4. Prosječna vrijednost nacionalne bezgotovinske platne transakcije

Izvor: HNB

Napomena: Transakcije korištenjem usluga plaćanja računa u RH u 2018. mogli su zadati isključivo potrošači.

U nastavku Izvještaja pojedinačno je analizirana svaka od kategorija nacionalnih bezgotovinskih platnih transakcija.

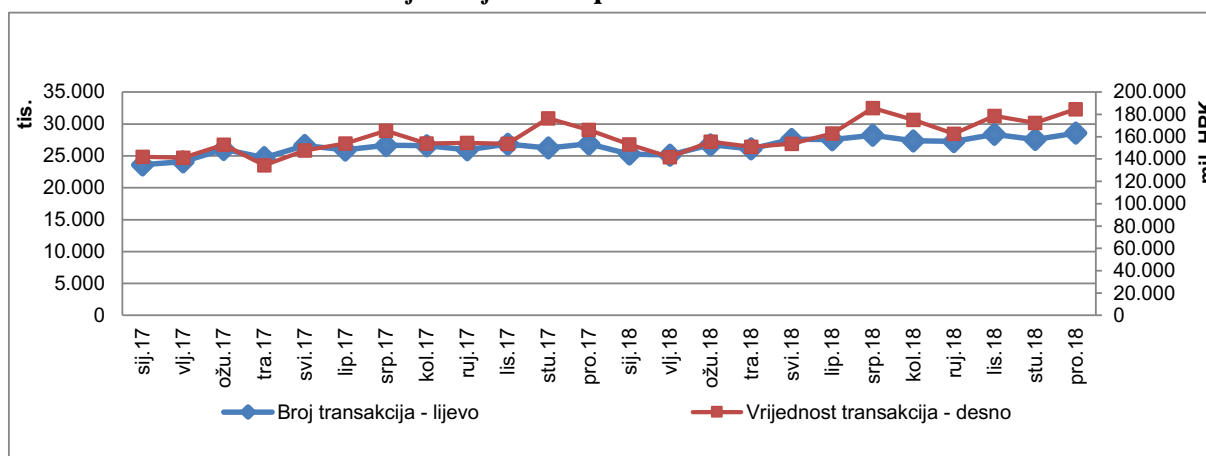
1. Poslani kreditni transferi

Kreditni transfer je platna usluga kojom se na temelju naloga za plaćanje koji daje platitelj tereti račun za plaćanje platitelja i odobrava račun za plaćanje primatelja plaćanja. Kreditni transfer dolazi od engleske riječi *credit transfer*, čime se podrazumijeva da je njime zadan prijenos u korist računa primatelja plaćanja na inicijativu platitelja pa ga ne treba poistovjećivati s pojmom “kredit”. Platnu uslugu kreditnog transfera u RH na dan 31. prosinca 2018. pružalo je 25 kreditnih institucija.

Poslani kreditni transferi dominantna su platna usluga u RH i obuhvaćaju sve nacionalne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija u RH. Poslani kreditni transferi obuhvaćaju i uslugu trajnog naloga.

U RH je u 2018. izvršeno 325,8 milijuna transakcija poslanih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 1.977.561 milijun kuna. Na razini mjeseca prosječno je izvršeno 27,2 milijuna poslanih kreditnih transfera s prosječnom vrijednosti od 164.796,8 milijuna kuna mjesečno. Prosječna vrijednost poslanoga kreditnog transfera iznosila je 6.069 kuna. Promatraju li se podaci o ukupnom broju i vrijednosti poslanih kreditnih transfera u 2018. u odnosu na 2017., ukupan broj transakcija povećavao se za 5%, a ukupna vrijednost za 7%. Kretanje ukupnog broja i vrijednosti poslanih kreditnih transfera u posljednje dvije godine prikazano je na Slici 5.

Slika 5. Broj i vrijednost poslanih kreditnih transfera

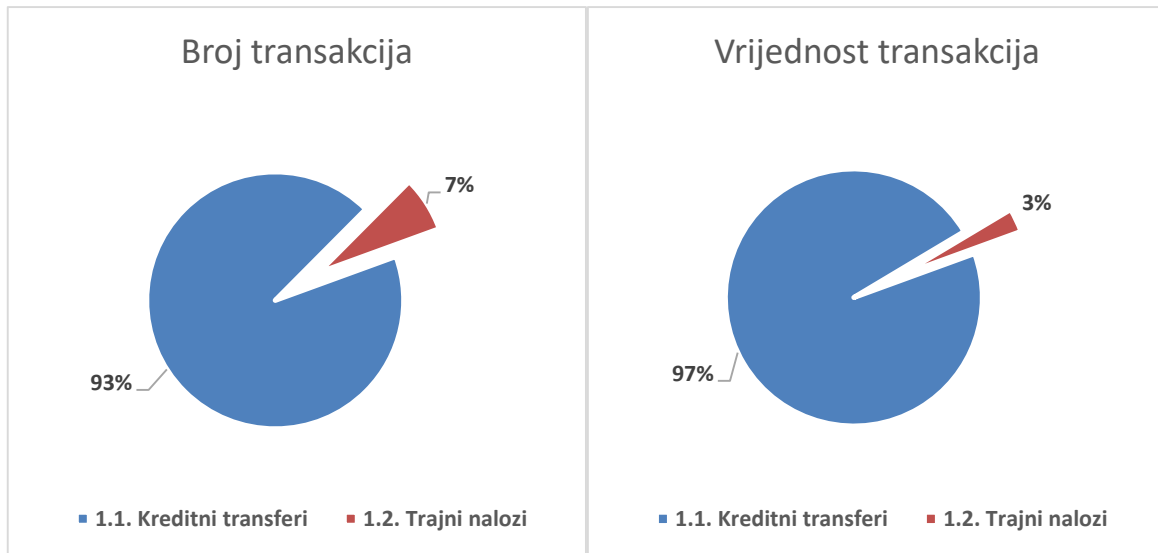

Izvor: HNB

S namjerom odvojenog prikaza trajnih naloga, odnosno nacionalnih bezgotovinskih kreditnih transfera koji se izvršavaju u redovitim vremenskim razmacima ili na unaprijed utvrđene datume (npr. plaćanje anuiteta ili rata kredita), kategorija poslanih kreditnih transfera u Izvještaju podijeljena je u dvije potkategorije, tj. na kreditne transfere

(Potkategorija 1.1.) i na trajne naloge (Potkategorija 1.2.). Udio svake od potkategorija u ukupnom broju i vrijednosti poslanih kreditnih transfera u 2018. prikazan je na Slici 6.

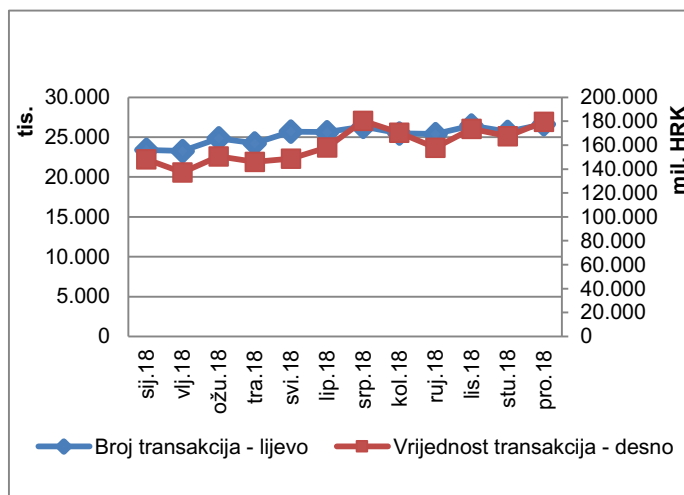
Slika 6. Udio kreditnih transfera i trajnih naloga u ukupnom broju i vrijednosti poslanih kreditnih transfera u 2018.

Izvor: HNB

U skladu s prikazanim na Slici 6. kreditni transferi (Potkategorija 1.1.) imaju značajan udio u odnosu na trajne naloge u ukupnom broju i vrijednosti poslanih kreditnih transfera. Točnije, u 2018. u ukupnom broju transakcija poslanih kreditnih transfera njihov udio iznosio je 93%, a u ukupnoj vrijednosti 97%. Tijekom 2018. ukupno je izvršeno 303 milijuna transakcija nacionalnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 1.918.046,9 milijuna kuna. Na razini mjeseca prosječno ih je izvršeno 25 milijuna s prosječnom vrijednosti od 159.837,2 milijuna kuna mjesečno (Slika 7.).

Slika 7. Kreditni transferi (Potkategorija 1.1.)

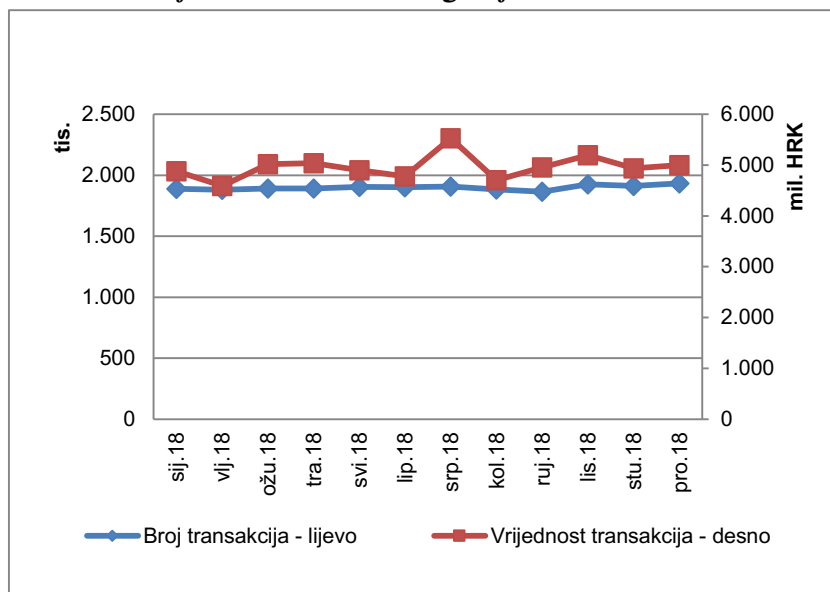

Izvor: HNB

Od ukupnog broja izvršenih transakcija nacionalnih kreditnih transfera njih 48,5% izvršeno je na teret računa za plaćanje potrošača, 47,5% na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata, a 4% na teret računa za plaćanje kreditnih institucija u RH. Istodobno, od ukupne vrijednosti izvršenih transakcija nacionalnih kreditnih transfera njih čak 84% izvršeno je na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata, 8% na teret računa za plaćanje potrošača i 9% na teret računa za plaćanje kreditnih institucija u RH. Prosječna vrijednost izvršenoga kreditnog transfera na teret računa za plaćanje potrošača iznosila je 986 kuna, na teret računa za plaćanje poslovnog subjekta 11.111 kuna, a na teret računa za plaćanje kreditne institucije 14.363 kune.

Trajnih naloga (Potkategorija 1.2.) izvršenih na teret računa za plaćanje potrošača i poslovnih subjekata u 2018. izvršeno je 22,8 milijuna u ukupnoj vrijednosti od 59.514,2 milijuna kuna. Navedeni iznosi u ukupnom broju poslanih kreditnih transfera čine udio od 7%, a u ukupnoj vrijednosti 3% (Slika 6.). Na razini mjeseca prosječno je izvršeno 1,9 milijuna trajnih naloga s prosječnom vrijednosti od 4.959,5 milijuna kuna mjesečno (Slika 8.).

Slika 8. Trajni nalozi (Potkategorija 1.2.)

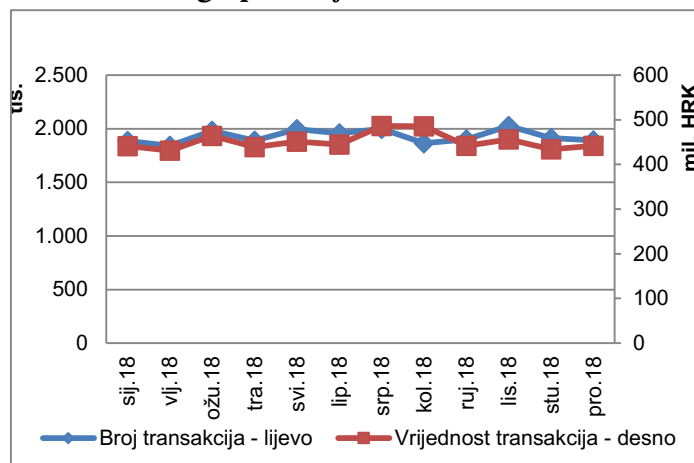
Izvor: HNB

Od ukupnog broja izvršenih transakcija trajnih naloga njih 97% izvršeno je na teret računa za plaćanje potrošača, a 3% na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata. Međutim, analizira li se ukupna vrijednost izvršenih transakcija trajnih naloga, njih 23% izvršeno je na teret računa za plaćanje potrošača, a 77% na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata. Prosječna vrijednost izvršenoga trajnog naloga na teret računa za plaćanje potrošača iznosila je 629 kuna, dok je prosječna vrijednost izvršenoga trajnog naloga na teret računa za plaćanje poslovnog subjekta iznosila 64.054 kune.

2. Usluga plaćanja računa

Usluga plaćanja računa obuhvaća sve platne transakcije kod kojih kreditna institucija na temelju ugovora s primateljem plaćanja prikuplja novčana sredstva platitelja i prikupljeni iznos stavlja na raspolaganje primatelju plaćanja u vremenskim ciklusima određenima ugovorom (npr. račun za struju, vodu, plin i sl.). Pritom kreditna institucija naloge za plaćanje zaprima sama ili preko trećih osoba (Fina, Hrvatska pošta, trgovački lanci). Uslugu plaćanja računa u RH pruža 14 kreditnih institucija. Ukupan broj platnih transakcija izvršenih korištenjem usluge plaćanja računa u 2018. iznosio je 23,1 milijun s ukupnom vrijednosti od 5.415,8 milijuna kuna.

Slika 9. Usluga plaćanja računa

Izvor: HNB

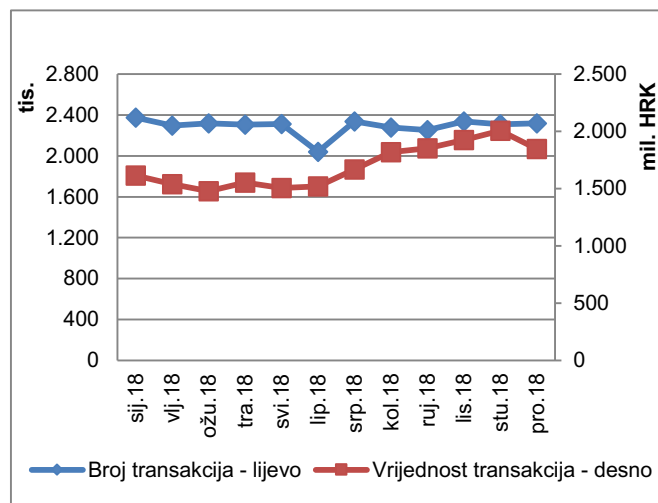
U skladu s prikazanim na Slici 9. mjesečno se prosječno izvršavalo 1,9 milijuna transakcija korištenjem usluge plaćanja računa s prosječnom vrijednosti u iznosu od 451,3 milijuna kuna mjesečno. Prosječna vrijednost transakcije izvršene korištenjem usluge plaćanja računa iznosila je 234 kune.

3. Izravna terećenja

Izravno terećenje je platna usluga kojom se tereti platitelj račun za plaćanje, pri čemu platnu transakciju inicira primatelj plaćanja na osnovi suglasnosti platitelja dane svom pružatelju platnih usluga, primatelju plaćanja ili pružatelju platnih usluga primatelja plaćanja. Transakcije u Izvještaju obuhvaćaju sva izravna terećenja na temelju kojih su u 2018. terećeni računi za plaćanje platitelja na teritoriju RH (npr. plaćanje obveza za komunalne usluge, naplata troškova po kartici s odgođenom naplatom itd.).

U RH su tijekom 2018. uslugu izravnog terećenja pružale 23 kreditne institucije te je ukupno izvršeno 27,5 milijuna transakcija izravnih terećenja na teret računa za plaćanje platitelja u ukupnoj vrijednosti od 20.329,4 milijuna kuna. Od ukupnog broja transakcija izravnih terećenja njih čak 99,4% izvršeno je na teret računa za plaćanje potrošača u ukupnoj vrijednosti od 19.504,7 milijuna kuna (95,9% ukupne vrijednosti transakcija).

Slika 10. Izravna terećenja

Izvor: HNB

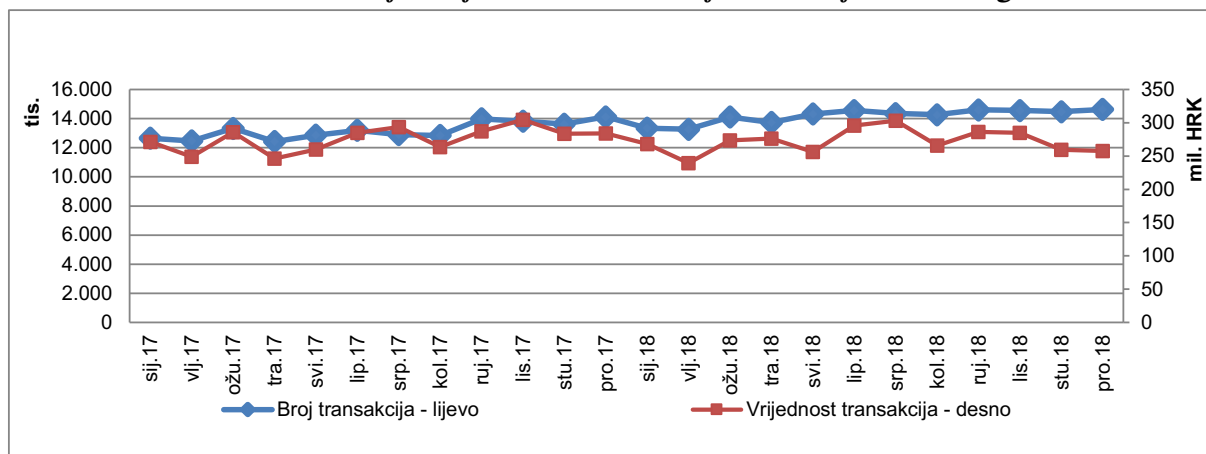
Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija izravnih terećenja u 2018. prikazano je na Slici 10. Prosječan mjesečni broj izravnih terećenja na temelju kojih su u 2018. terećeni računi za plaćanje platitelja na teritoriju RH iznosio je 2,3 milijuna transakcija s prosječnom vrijednosti od 1.694,1 milijun kuna mjesečno. Prosječna vrijednost transakcije izravnog terećenja na teret računa za plaćanje potrošača iznosila je 714 kuna, a na teret računa za plaćanje poslovnog subjekta 5.083 kune.

4. Terećenja bez naloga

Terećenja bez naloga obuhvaćaju ukupan broj i vrijednost transakcija koje inicira i izvršava kreditna institucija, i to prijenosom s računa za plaćanje svojega korisnika platne usluge na temelju ugovora s tim korisnikom, a bez posebnog naloga za plaćanje (npr. transakcije kamata, naknada za pojedine platne usluge, kao npr. naknada za vođenje računa). Za potrebe ovog Izvještaja transakcije terećenja bez naloga ne uključuju transakcije prijenosa iznosa rate/anuiteta kredita s računa za plaćanje korisnika platnih usluga na račun kreditne institucije ako je ugovorom o kreditu ugovoren takav prijenos.

U skladu s navedenim utvrđeno je da je u RH u 2018. izvršeno 170,3 milijuna transakcija terećenja bez naloga u ukupnoj vrijednosti od 3.267,6 milijuna kuna na ime kamata i naknada. U odnosu na 2017. ukupan broj transakcija terećenja bez naloga povećao se za 7,6%, a ukupna vrijednost smanjila za 1,4%. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija terećenja bez naloga u posljednje dvije godine prikazano je na Slici 11.

Slika 11. Broj i vrijednost transakcija terećenja bez naloga

Izvor: HNB

Na razini mjeseca u 2018. godini prosječno je izvršeno 14,2 milijuna transakcija terećenja bez naloga s prosječnom vrijednosti od 272,3 milijuna kuna mjesečno. Prosječna vrijednost transakcije terećenja bez naloga izvršene prijenosom s računa za plaćanje potrošača iznosila je 11 kuna, a izvršene prijenosom s računa za plaćanje poslovnog subjekta 61 kunu.

5. Transakcije platnim karticama izdanima u RH

Transakcije platnim karticama izdanima u RH prikazane u točki 5. Izvještaja obuhvaćaju nacionalne kartične platne transakcije izvršene platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH. Pružatelji platnih usluga izdavatelji⁵ u RH jesu:

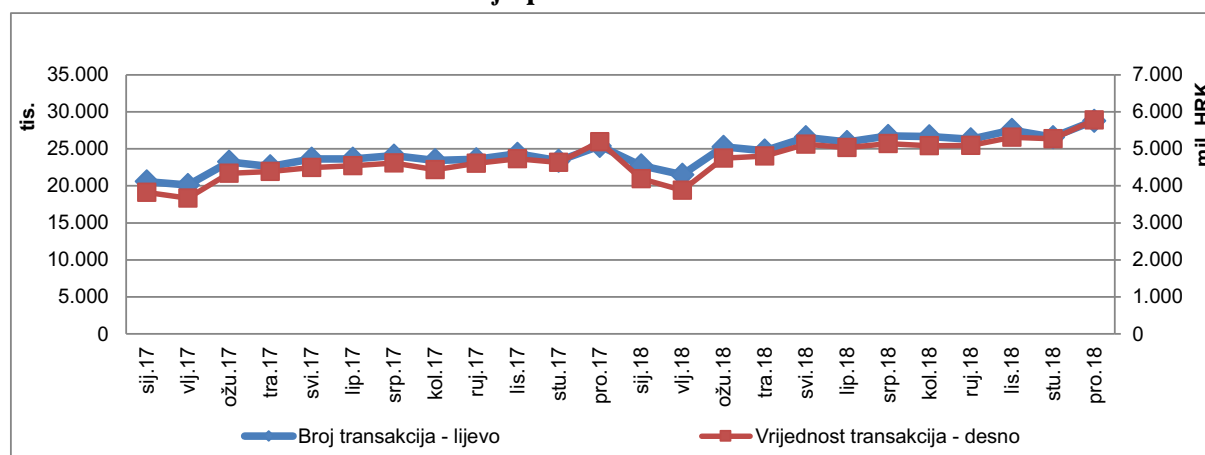
1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad koje uključuje i odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica i
2. institucije za elektronički novac koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge izdavanja platnih kartica.

Za potrebe ovog Izvještaja u nacionalne kartične transakcije⁶ uključene su isključivo:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom te
- trajni nalozi i izravna terećenja naplaćeni preko platne kartice.

Takvih nacionalnih kartičnih transakcija platnim karticama izdanima u RH u 2018. ukupno je izvršeno 309,3 milijuna u ukupnoj vrijednosti od 59.470,5 milijuna kuna. Usporede li se ti podaci s podacima iz 2017., ukupan broj nacionalnih transakcija platnim karticama izdanima u RH povećavao se za 11%, a ukupna vrijednost također za 11%. Kretanje ukupnog broja i vrijednosti nacionalnih transakcija platnim karticama izdanima u RH u posljednje tri godine prikazano je na Slici 12.

Slika 12. Transakcije platnim karticama izdanima u RH

Izvor: HNB

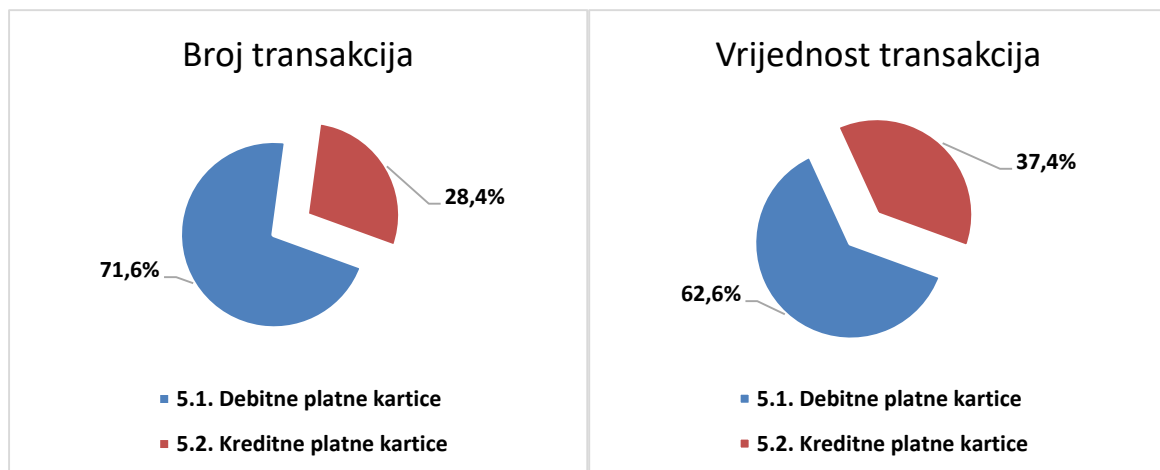
⁵ Platne kartice izdane u RH kojima su se izvršavale nacionalne kartične transakcije tijekom 2018. izdavalo je 25 kreditnih institucija i dvije institucije za elektronički novac.

⁶ Transakcije podizanja i polaganja gotovog novca platnom karticom, kao i transakcije naknada, kamata, članarina i sl. koje je naplatio izdavatelj preko platne kartice, u ovom Izvještaju nisu uključene u nacionalne kartične transakcije.

Nacionalne transakcije platnim karticama izdanima u RH u Izvještaju podijeljene su u dvije potkategorije: 5.1. Debitne platne kartice i 5.2. Kreditne platne kartice. Debitne kartice obuhvaćaju isključivo debitne kartice, dok kreditne platne kartice obuhvaćaju kreditne, charge, revolving, kartice s odgođenom naplatom i članske kartice.

Na dan 31. prosinca 2018. od ukupnog broja⁷ platnih kartica izdanih u RH njih 6.704.952 (78%) bile su debitne platne kartice, a njih 1.852.631 kreditne platne kartice (22%). Debitnim karticama izvršeno je 221,4 milijuna transakcija ili 71,6% s ukupnom vrijednosti od 37.221,7 milijuna kuna ili 62,6%. Ostatak od ukupnog broja nacionalnih transakcija platnim karticama izdanima u RH izvršen je kreditnim karticama (87,9 milijuna transakcija ili 28,4% s ukupnom vrijednosti od 22.248,8 milijuna kuna ili 37,4%). Udjeli debitnih i kreditnih platnih kartica u ukupnom broju i vrijednosti transakcija platnim karticama izdanima u RH prikazani su na Slici 13.

Slika 13. Udio debitnih i kreditnih platnih kartica u ukupnom broju i vrijednosti transakcija platnim karticama izdanima u RH

Izvor: HNB

⁷ Na dan 31. prosinca 2018. u RH ukupno je evidentirano 8.557.583 izdane platne kartice. Od ukupnog broja izdanih platnih kartica njih 95% izdano je potrošačima, a 5% poslovnim subjektima.

Prosječna vrijednost nacionalne transakcije izvršene debitnom karticom izdanom u RH u 2018. iznosila je 168 kuna, a nacionalne transakcije izvršene kreditnom karticom izdanom u RH 253 kune.

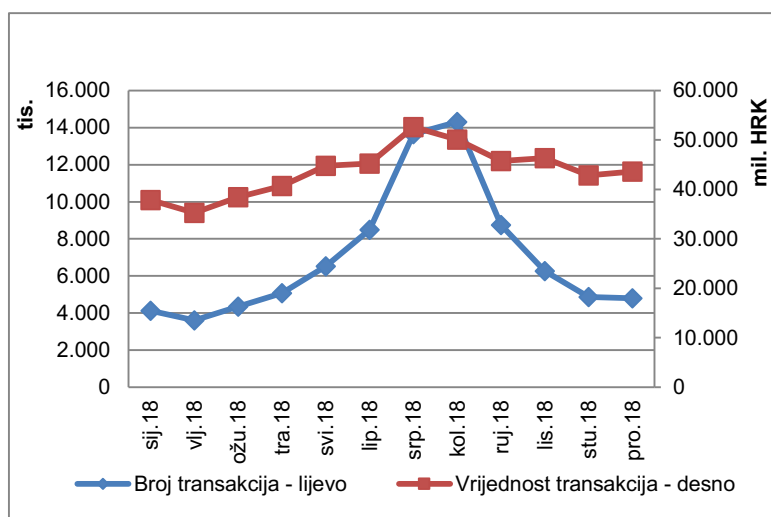
B) MEĐUNARODNE BEZGOTOVINSKE PLATNE TRANSAKCIJE

Međunarodna bezgotovinska platna transakcija jest platna transakcija u čijem izvršavanju sudjeluju dva pružatelja platnih usluga od kojih se jedan pružatelj platnih usluga nalazi u RH, a drugi izvan RH. Podaci o međunarodnim bezgotovinskim platnim transakcijama u Izvještaju grupirani su u četiri kategorije:

- Poslani kreditni transferi,
- Primljeni kreditni transferi,
- Transakcije platnim karticama izdanima u RH i
- Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH.

U RH tijekom 2018. ukupno je izvršeno 84,8 milijuna međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija u ukupnoj vrijednosti od 523.511,7 milijuna kuna. U usporedbi s ukupnim brojem i vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija u 2017., ukupan broj transakcija povećao se za 20,4%, a ukupna vrijednost za 7,3%. Prosječna vrijednost jedne međunarodne bezgotovinske platne transakcije u 2018. iznosila je 6.174 kune. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija u 2018. prikazano je na Slici 14.

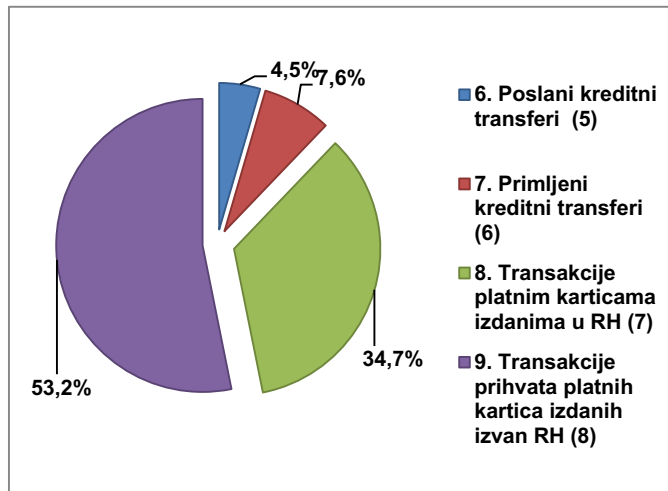
Slika 14. Broj i vrijednost međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija

Izvor: HNB

Na razini mjeseca u 2018. prosječno se izvršavao 7,1 milijun međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija s prosječnom vrijednosti od 43.626 milijuna kuna mjesečno. Eksplozivni rast broja međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija od svibnja do rujna 2018. pojašnjen je u dijelu povezanom s transakcijama prihvata platnih kartica izdanih izvan RH.

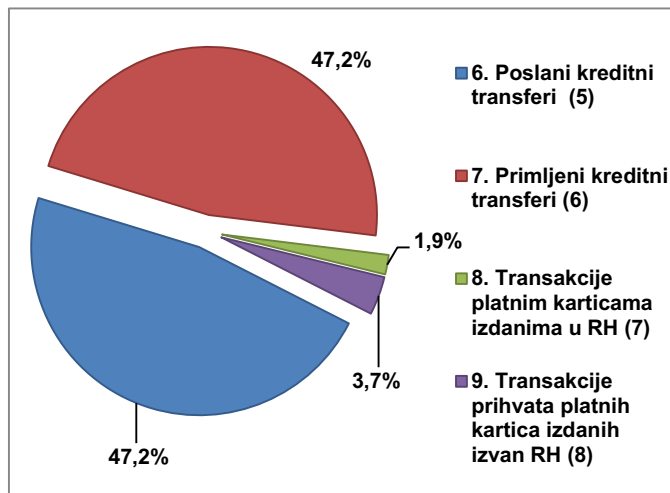
Slika 15. Struktura međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija prema broju izvršenih platnih transakcija

Izvor: HNB

Najveće udjele u ukupnom broju međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija u 2018. imale su transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH s udjelom od 53,2% i međunarodne transakcije platnim karticama izdanim u RH s udjelom od 34,7% (Slika 15.). Slijedile su ih transakcije međunarodnih kreditnih transfera u korist računa za plaćanje u RH s udjelom od 7,6%, a na posljednjem mjestu nalazili su se poslani kreditni transferi s udjelom od 4,5%.

Slika 16. Struktura međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija prema vrijednosti izvršenih platnih transakcija

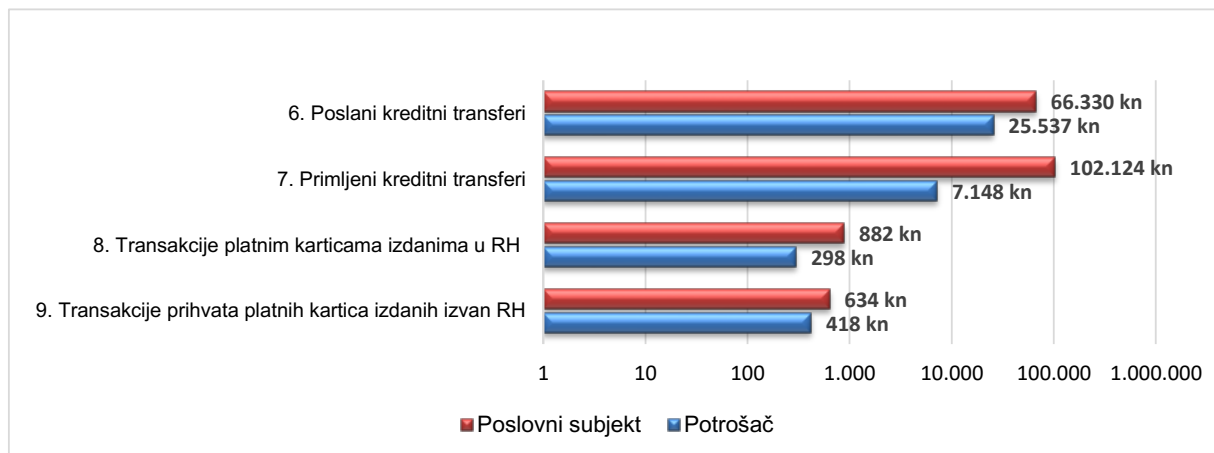

Izvor: HNB

Iz strukture vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija (Slika 16.) vidljivo je kako udio međunarodnih kreditnih transfera čini 95% ukupne vrijednosti transakcija. Pritom se od ukupne vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija jednak udio od 47,2% vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija odnosi na međunarodne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje u RH kao i na međunarodne kreditne transfere izvršene u korist računa za plaćanje u RH. Udio od 3,7% u ukupnoj vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija imaju transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH, a udio od 1,9% međunarodne transakcije platnim karticama izdanima u RH.

Visok udio kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija (baš kao i nacionalnih) rezultat je činjenice da se upravo kreditni transferi najčešće koriste u transakcijama većih vrijednosti. To je vidljivo i iz prosječne vrijednosti međunarodne bezgotovinske platne transakcije koja je za međunarodni kreditni transfer dosta veća od prosječne vrijednosti međunarodne transakcije platnom karticom. Prosječne vrijednosti međunarodne bezgotovinske platne transakcije za potrošače i poslovne subjekte prikazane su na Slici 17.

Slika 17. Prosječna vrijednost međunarodne bezgotovinske platne transakcije

Izvor: HNB

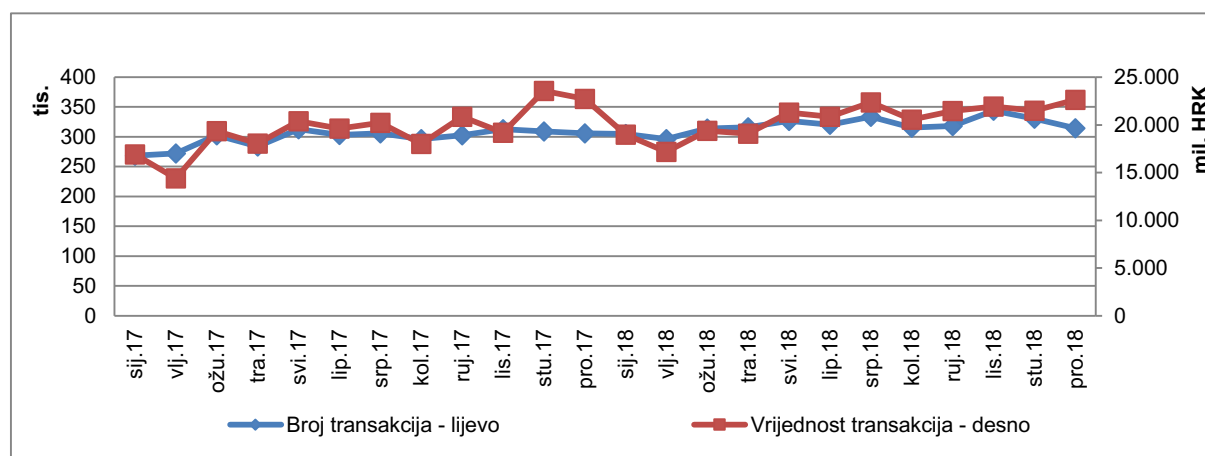
U nastavku Izvještaja pojedinačno je analizirana svaka od kategorija međunarodnih bezgotovinskih platnih transakcija.

6. Poslani kreditni transferi

Poslani kreditni transferi obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere izvršene na teret računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija u RH. Podaci koji se odnose na izvršene kreditne transfere na teret računa za plaćanje kreditnih institucija u RH ne uključuju transakcije koje su kreditne institucije u RH obavile u svoje ime i za svoj račun na financijskom tržištu (npr. plaćanja na deviznom i/ili tržištu kapitala).

U 2018. ukupno je izvršeno 3,8 milijuna transakcija poslanih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 247.167,1 milijun kuna. U odnosu na 2017. navedeni podatak upućuje na godišnje povećanje ukupnog broja poslanih međunarodnih kreditnih transfera za 7% i ukupne vrijednosti za 6%. Na razini mjeseca u 2018. prosječno je izvršeno 319 tisuća poslanih međunarodnih kreditnih transfera s prosječnom vrijednosti od 20.597,3 milijuna kuna mjesečno. Kretanje ukupnog broja i vrijednosti poslanih međunarodnih kreditnih transfera u 2017. i 2018. prikazano je na Slici 18.

Slika 18. Poslani međunarodni kreditni transferi

Izvor: HNB

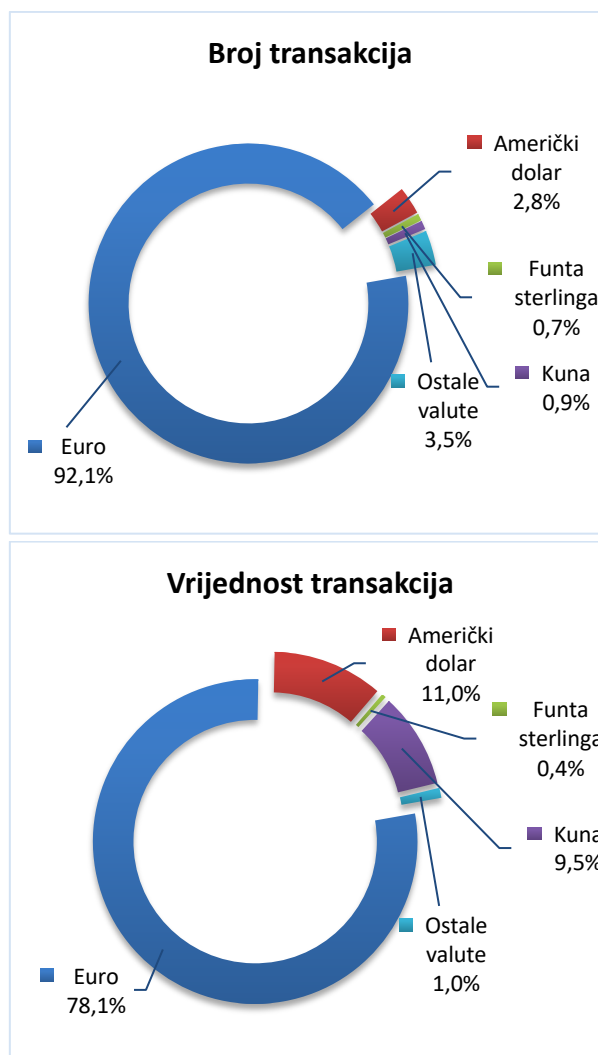
Od ukupnog broja poslanih međunarodnih kreditnih transfera u 2018., njih 92,3% izvršeno je na teret računa za plaćanje poslovnih subjekata u RH u ukupnoj vrijednosti od 234.801 milijuna kuna. Na teret računa za plaćanje potrošača u RH izvršeno je 7,5% ukupnog broja poslanih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 7.324,3 milijuna kuna. Ostatak od 0,2% udjela odnosio se na udio u broju poslanih međunarodnih kreditnih transfera izvršenih na teret računa za plaćanje kreditnih institucija u RH u ukupnoj vrijednosti od 5.042 milijuna kuna.

Prosječna vrijednost međunarodnoga kreditnog transfera izvršenog na teret računa za plaćanje poslovnog subjekta u RH iznosila je 66.330 kuna, na teret računa za plaćanje

potrošača u RH 25.537 kuna, a na teret računa za plaćanje kreditne institucije u RH 764.858 kuna.

Analizira li se struktura poslanih međunarodnih kreditnih transfera prema valuti, može se zaključiti kako su u 2018. najveći broj (92,1%) i najveća vrijednost (78,1%) poslanih međunarodnih kreditnih transfera izvršeni u eurima. Udjeli najznačajnijih valuta u strukturi poslanih međunarodnih kreditnih transfera prema valuti prikazani su na Slici 19.

Slika 19. Struktura poslanih međunarodnih kreditnih transfera prema valuti

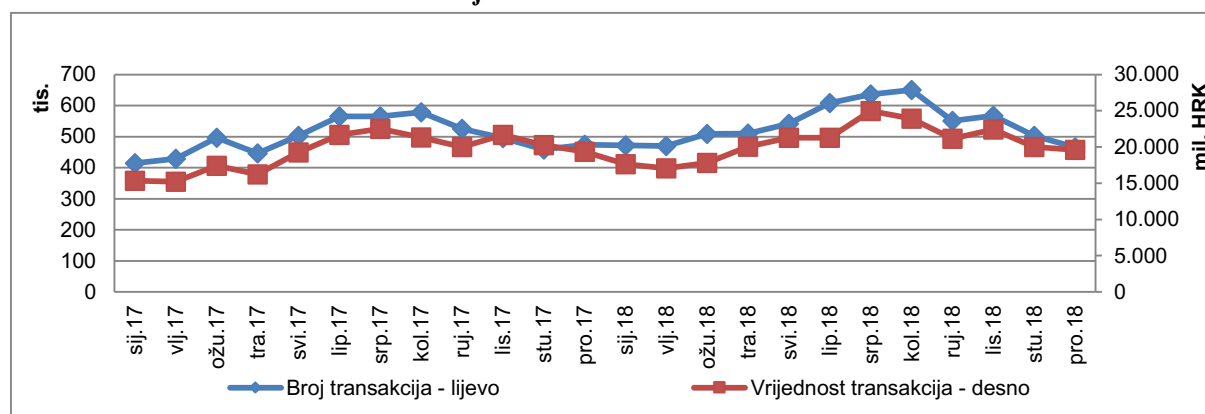
Izvor: HNB

7. Priljeni kreditni transferi

Priljeni kreditni transferi obuhvaćaju sve međunarodne kreditne transfere izvršene u korist računa za plaćanje potrošača, poslovnih subjekata i kreditnih institucija u RH.

Prema dostavljenim podacima kreditnih institucija u 2018. ukupno je izvršeno 6,5 milijuna transakcija priljenih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 247.250,4 milijuna kuna. Usporede li se ti podaci s 2017., ukupan broj priljenih međunarodnih kreditnih transfera povećavao se za 8,9%, a ukupna vrijednost za 7,4%. Na razini mjeseca u 2018. prosječno je izvršeno 540 tisuća priljenih međunarodnih kreditnih transfera s prosječnom vrijednosti od 20.604,2 milijuna kuna mjesečno (Slika 20.).

Slika 20. Priljeni međunarodni kreditni transferi

Izvor: HNB

Od ukupnog broja priljenih međunarodnih kreditnih transfera u 2018. njih 69,1% izvršeno je u korist računa za plaćanje potrošača u RH u ukupnoj vrijednosti od 32.004,1 milijuna kuna. U korist računa za plaćanje poslovnih subjekata u RH izvršeno je 30,4% ukupnog broja priljenih međunarodnih kreditnih transfera u ukupnoj vrijednosti od 201.577,8 milijuna kuna. Ostatak od 0,5% u ukupnoj vrijednosti od 13.668,6 milijuna kuna odnosio se na udio broja priljenih međunarodnih kreditnih transfera izvršenih u korist računa za plaćanje kreditnih institucija u RH.

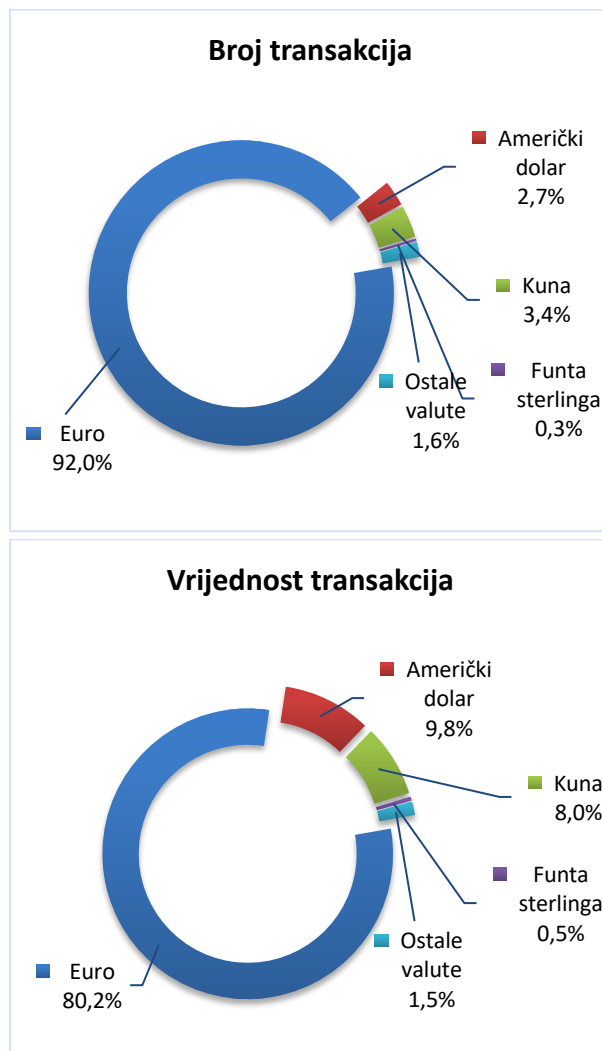
U skladu s tim može se zaključiti kako je najveći dio vrijednosti priljenih međunarodnih kreditnih transfera izvršen u korist računa za plaćanje poslovnih subjekata u RH, dok je najveći dio broja priljenih međunarodnih kreditnih transfera izvršen u korist računa za plaćanje potrošača u RH.

U 2018. prosječna vrijednost međunarodnoga kreditnog transfera izvršenog u korist računa za plaćanje poslovnog subjekta u RH iznosila je 102.124 kune, u korist računa za

plaćanje potrošača u RH 7.148 kuna, a u korist računa za plaćanje kreditne institucije u RH 415.104 kune.

Iz strukture primljenih međunarodnih kreditnih transfera u 2018. prema valuti utvrđeno je kako se najveći udio transakcija (njih 92% u broju i 80,2% u vrijednosti) odnosio na transakcije u eurima. Slijede transakcije primljenih međunarodnih kreditnih transfera u američkim dolarima s udjelom od 2,7% u ukupnom broju i 9,8% u ukupnoj vrijednosti primljenih međunarodnih kreditnih transfera prema valuti. Udjeli najznačajnijih valuta u strukturi primljenih međunarodnih kreditnih transfera prema valuti prikazani su na Slici 21.

Slika 21. Struktura primljenih međunarodnih kreditnih transfera prema valuti

Izvor: HNB

8. Transakcije platnim karticama izdanima u RH

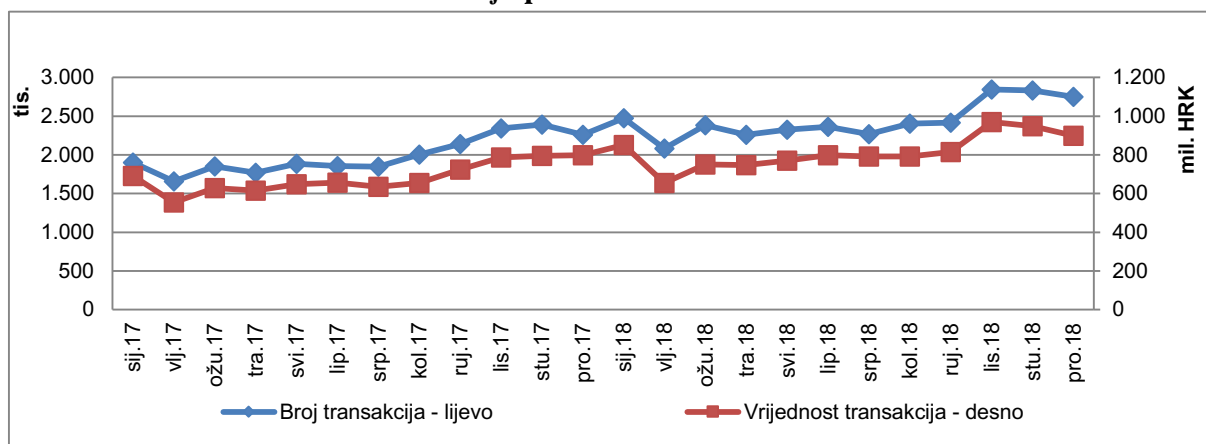
Transakcije platnim karticama izdanima u RH obuhvaćaju sve međunarodne transakcije platnim karticama izdanima od pružatelja platnih usluga izdavatelja u RH, odnosno:

- platne transakcije kupnje robe i usluga platnom karticom i
- platne transakcije podizanja gotovog novca platnom karticom.

Prema dostavljenim podacima u 2018. ukupno je izvršeno 29,4 milijuna međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH u ukupnoj vrijednosti od 9.786,6 milijuna kuna. Transakcije su izvršene u 137 različitih valuta i 216 različitih država. U odnosu na 2017. ukupan broj izvršenih međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH povećao se za 23%, a ukupna vrijednost za 20%.

Na razini mjeseca u 2018. prosječno je izvršeno 2,4 milijuna međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH s prosječnom vrijednosti od 815,6 milijuna kuna mjesečno. Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH u 2017. i 2018. prikazano je na Slici 22.

Slika 22. Transakcije platnim karticama izdanima u RH

Izvor: HNB

U 2018. od ukupnog broja i vrijednosti međunarodnih transakcija platnim karticama izdanima u RH, karticama potrošača izvršeno je 94% broja i 84% vrijednosti međunarodnih transakcija platnim karticama, dok je karticama poslovnih subjekata izvršeno 6% broja i 16% vrijednosti međunarodnih transakcija platnim karticama.

Prosječna vrijednost međunarodne transakcije platnom karticom izdanom potrošaču u RH iznosila je 298 kuna, a međunarodna transakcija platnom karticom izdanom poslovnom subjektu u RH 882 kune.

9. Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH

Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH obuhvaćaju podatke o transakcijama prihvata platnih kartica izdanih od pružatelja platnih usluga izvan RH (u nastavku teksta: inozemni izdavatelj), a koji uključuju transakcije kupnje e-novcem. Pritom su uslugu prihvata platnih kartica izvršili pružatelji platnih usluga prihvatitelji, odnosno:

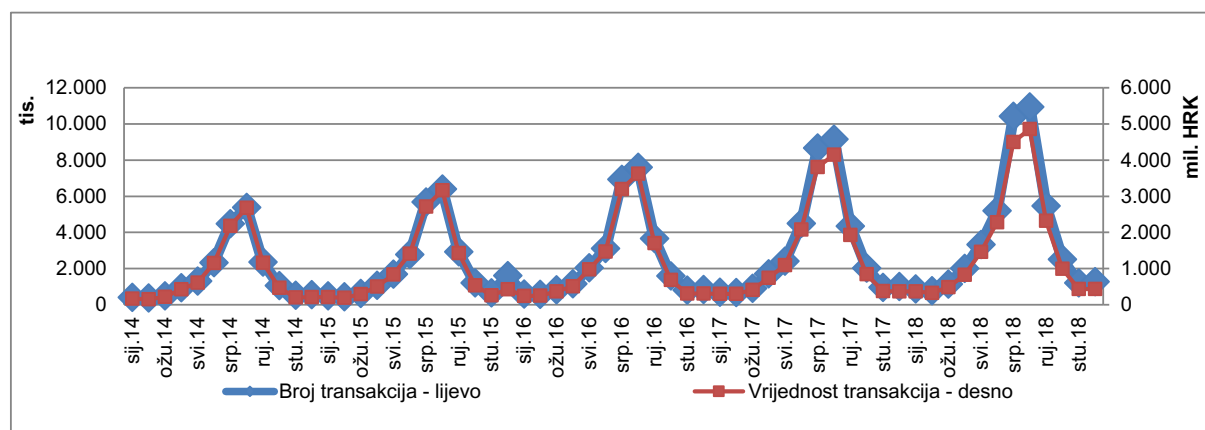
1. kreditne institucije (banke) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad koje uključuje i odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim instrumentima;
2. institucije za elektronički novac koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim instrumentima i
3. institucije za platni promet koje su od HNB-a dobile odobrenje za pružanje platne usluge prihvaćanja platnih transakcija izvršenih platnim instrumentima.

Za potrebe ovog Izvještaja prikazane transakcije obuhvaćaju isključivo transakcije prihvata za kupnju robe i usluga izvršene preko EFTPOS uređaja i internetom na prodajnom mjestu preko platne kartice.

U 2018. godini ukupno je izvršeno 45 milijuna transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u ukupnoj vrijednosti od 19.307,4 milijuna kuna. U usporedbi s ukupnim brojem i vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2017., ukupan broj transakcija povećao se za 22%, a ukupna vrijednost za 18%.

Kretanje ukupnoga mjesečnog broja i vrijednosti transakcija prihvata platnih kartica izdanih izvan RH u posljednjih pet godina najbolje prikazuje Slika 23., prema kojoj se ukupan broj transakcija prosječno povećavao za 22%, a ukupna vrijednost za 19% godišnje.

Slika 23. Transakcije prihvata platnih kartica izdanih izvan RH

Izvor: HNB

Podaci prikazani na Slici 23. upućuju i na trend rasta ukupnog broja i vrijednosti mjesečnih transakcija prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja za kupnju robe i usluga u razdoblju od svibnja do rujna. Nakon rujna i ljetne turističke sezone obično je slijedio pad broja i vrijednosti mjesečnih transakcija na razine od početka godine. Prosječna vrijednost transakcije prihvata platnih kartica inozemnih izdavatelja u 2018. za kupnju robe i usluga iznosila je 428 kuna.